

Hvor går veien videre for sykehusene?

Han lovet å fjerne korridorpatientene, 12 milliarder friske midler og fritt behandlingsvalg. I januar holder helseminister Bent Høie (H) sin fjerde sykehustale.

SYKEHUSTALEN: 10. januar holdt helseminister Bent Høie årets sykehustale. Foto Bjørn Stuedal

Da Bent Høie holdt sin første sykehustale fremførte den nyslåtte helseministeren sin visjon fra talerstolen: Han ville skape pasientens helsetjeneste og «sette pasienten i sentrum».

Sykehustalen ble etablert som et eget konsept av Høies forgjenger i helseministerstolen, Jonas Gahr Støre. Talen er den viktigste lytteposten for både fagfolk og sykehusdirektører for hva landets øverste helsesjef ønsker og forventer seg av sykehusene våre. De politiske signalene som gis fra talerstolen tolkes og analyseres i media, blant opposisjonen i Stortinget og diskuteres i sykehuskantinene.

Fra å være en erfaren kartleser i opposisjon, fikk Bent Høie hånden på rattet for utviklingen av sykehusene etter den blå-blå valgseieren i 2013. Hvor står helseministeren i sine fanesaker nå?

Fortsatt korridorpatienter

Bent Høie har lovet null korridorpatienter. I dag vet vi at sykehusene fortsatt sliter med overbelegg. Flere norske sykehus har en beleggspersent opp mot 120 prosent, noe som i praksis betyr at det er langt flere pasienter enn tilgjengelige senger. Høies løsning er at

sykehusene må «jobbe smartere». Legeforeningen mener at det handler om en grunnleggende ressursmangel i helsesektoren. Vi vet også at mange sykehus planlegges og bygges for små.

Brøt milliardløftet

Høie gikk til valg på 12 milliarder friske midler til sykehusene. Etter statsbudsjettet 2017 viser fasiten at han har levert 8,5 milliarder. Høie svarer at han har brukt mer penger enn de rød-grønne gjorde på åtte år. Men samtidig har antallet oppgaver sykehusene skal løse vokst, og kostnadene ved at vi blir stadig flere eldre, spiser opp de friske midlene. Nedslitte bygninger, gammelt utstyr og utdaterte IKT-systemer tvinger sykehusene til å kutte i drift og pasienttilbud for å gjøre nødvendige oppgraderinger.

Uavklart om RHF-ene

Høie gikk til valg på å fjerne de regionale helseforetakene (RHF-ene). Han satte ned Kvinnsland-utvalget for å utrede konsekvenser av dagens styringssystem og mulighetene for en ny organisering av helsetjenesten. Utvalget var splittet, og ga ingen klar retning for fremtidens organisering. Utval-

gets flertall anbefalte å bevare de regionale helseforetakene, og halvparten ønsket å fjerne styrene på sykehusnivå. Høie sitter igjen uten en klar anbefaling for veien videre. Utredningen er nå ute på høring.

Nasjonal helse- og sykehusplan

I 2015 omtalte Høie det som skulle vise seg å dominere helsepolitikken fullstendig gjennom hele året, nemlig den nasjonale helse- og sykehusplanen. Helseministeren viet store deler av talen til å trekke opp linjene for akuttkirurgi og viste til ulike scenarier som senere skulle dominere debatten om stortingsmeldingen. Fra å være en plan uten stedlig ledelse med fare for nedleggning av akuttkirurgi på de minste sykehusene, var Legeforeningen delaktig i å modifisere helseministerens dramatiske bilde betydelig: Stortinget vedtok at stedlig ledelse skal være hovedregel ved sykehusene og at det akuttkirurgiske tilbudet skal bestå. Det jobbes nå for fullt i de regionale helseforetakene for å lage utviklingsplaner.

Lite konkrete stortingsmeldinger

Sykehustalen i 2016 hadde overskriften «gjennomføringens år» og viste til et skred

FLERE OPPGAVER: Sykehusene får stadig flere oppgaver. Foto: Colourbox

av stortingsmeldinger med bredt nedslagsfelt fra foregående år: Folkehelse, primærhelse, legemidler, og kvalitet og pasientsikkerhet, en opptrappingsplan for rusfeltet og en handlingsplan (HelseOmsorg21). Stortingsmeldingene tegner med bred penn utfordringsbildene vi står overfor, men aktuelle tiltak og virkemidlene var mer eller mindre fraværende.

Exit fritt behandlingsvalg

En av helseministerens prestisjereformer og hjørnesteiner i visjonen om pasientens helse-tjeneste, «fritt behandlingsvalg», har fått hard medfart av Stortings-opposisjonen, aktørene i helsetjenesten og Legeforeningen. Ordningen har blitt kritisert for å være dyr, byråkratisk og mest tilgjengelig for de mer ressurssterke pasientgruppene. I juli ble det klart at bare 194 pasienter hadde benyttet seg av ordningen, mens om lag 200 000 pasienter står i den offentlige venteliste-køen. Arbeiderpartiets helsepolitiske talsperson, Torgeir Micaelsen, sparte ikke på det retoriske kruttet og kalte reformen for et «mageplask». Enn så lenge blir reformen stående, men ved eventuelt regjeringsskifte har den mest sannsynlig sett sine siste dager.

Vellykkede pakkeforløp

Det har vært adskillig lysere resultater for pakkeforløpene på kreftområdet. 28 pakkeforløp for kreft og 31 diagnoseveiledere for fastlegene ble etablert i 2015. Hensikten var å gi forutsigbarhet og trygghet for pasientene gjennom bedre pasientforløp ved mistanke om kreft. Pakkeforløpene møtte tidvis stor motstand i fagmiljøene. Selv om det er variasjon både mellom kreftformer og sykehus, har pakkeforløpene i stor grad vært vellykket. Helseministeren har møtt større motstand mot pakkeforløp for psykisk helse og rus, som skal ruller ut i midten av januar. Fagmiljøene har advart mot «boks-tenkning» for en svært sårbar pasientgruppe hvor sykdomsbilde er svært varierende.

Flere helsebyråkrater

En sak helseministeren ikke har snakket mye om offentlig er veksten i antall helsebyråkrater. Som opposisjonsleder og nytilsatt helseminister, ville Høie gå til kamp mot «de ansiktsløse byråkratene». Mye av økningen under hans tid som minister skyldes flere ansatte i Helsedirektoratet for å bygge opp kompetanse og kapasitet innen IKT. Folkehelseinstituttet har også vokst under Høie.

Helseministeren argumenterer for at denne byråkrativekten har vært nødvendig – og at det er et viktig skille mellom nødvendig og unødvendigbyråkrati. Legeforeningen har gjennom mange år vært svært kritisk til byråkrativekten i helsevesenet, og advart mot at dette trekker ressurser vekk fra pasientbehandlingen.

Ikke i mål med Den gylne regel

Helseministeren har prisverdig løftet frem sårbare pasientgrupper innenfor psykiatrien og rusfeltet. I fjorårets sykehustale var Bent Høie klokkeklar fra talerstolen: Den gylne regel skulle ligge fast. Samtidig viste tallene at somatikken hadde en økning i kostnadene fra 2014 til 2015, mens kostnadene ble redusert innen psykisk helsevern. Høie har fått kritikk fra mange brukerorganisasjoner. Høie har selv uttalt at han ikke er fornøyd med resultatet, og han har vært tydelig på at helseforetakene i større grad må følge opp den gylne regel.

Mattis Dahl Åmotsbakken

mattis.dahl.aamotsbakken@legeforeningen.no

Christine Rian Johannessen

christine.rian.johannessen@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling